

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Provincies un mes. 0'25 Ptas.
Estranje un any 6'00 " .
Número corrent. 0'05 cents
No retornam ets originals.

Direcció y Redacció: Arabí 6-piral.
Buzón: Kiosko, A. Cabrices.—Cort.

Anuncis a n'es «FOCH Y FUM»
(Per setmanes y amb variació)
Plana entera (prosa o vers). 100 Ptas.
id. mitja 60 .
id. cuarta part 35 .
Versos de 10 retxes, «décima» 2 .
id. 5 id. «quintilla» 1 .
Amb prosa CINCH centims per paraula.

(Tirada: 4000 exemplars)

Setmanari bilingüe inimich de ses penes y amich d'es bon humòr

A n'es Corresponsals

Supuesto que m'hen vatj a n'es Continent y a Palma deix ben arreglades ses coeses com son: sa Direcció y Administració, desitj d'es Corresponsals, que procurin liquidá es trimestres amb sa rapidés posible, a fí d'evitá confusions y d'aumentá sa suscripció.

Favó que de tots voltros espera es desterrat

Mascle Ros.

NOTA: Sa Direcció y Administració es sa mateixa de sempre.

Al marchar

Muchas eran las veces que había abandonado Sa Roqueta deseoso de conocer nuevos países, de admirar continentales bellezas, de respirar nuevo ambiente y en todas mis expediciones, sentía interiormente el afán de llegar al puerto de destino, recrear mi vista al contemplar lo por mi desconocido, aprovechar mi estancia trabajando en la profesión que se presentara para ganarme el puchero, y al ser conocedor de cuantas novedades contenía el extraño país por mi visitado, entrábame la añoranza por las bellezas isleñas, las que tras mi había dejado y sin comprender la gran importancia, lo que superan, la insuperable valía que poseen, comparadas con lo extraño después de conocerlo y estudiarlo detenidamente.

Mas entre todos los viajes por mi llevados a cabo, ninguno tan importante, tan histórico, tan a gusto como el que hoy realizo, al cual unos tildan de destierro, otros de cautiverio, los demás de castigo y el que escribe, persuadido de que no ha de engañarse, lo titula por su verdadero nombre: Viaje de recreo.

De recreo, si; es el viaje del deber cumplido, es el viaje de haber triunfado por primera vez, fruto de los garabatos trazados por mi torpe pluma; ella escribió lo que nadie a escribir se atrevió, era *L'Illa de la Calma* limpia de toda pluma capaz de mojarse en el tintero de la verdad y por desgracia, después de haber corrido por esos Mundos de Dios, ha surgido un rebelde; hay que aplastar al rebelde, aplastemosle ¿de un garrotazo? No; desterrándole pues que los actos llevados a cabo por la Justicia, amedrentan, aleccionan, al pueblo para que aprenda a callar lo que decirse no debe cuando en ello va el honor y la prosperidad del potentado, siendo cual es mentira aquello de: «El Pueblo tiene los gobernantes que se merece», el Pueblo tiene los gobernantes que le hacen elegir los poderosos, los que teniendo la sartén por el mango, dicenles a sus subordinados:—O a votar, o a la calle. Y si no vota ¿tiene que morirse de hambre? ¿Debe robar lo que no quieren darle a cambio del sudor de su frente? Para equilibrarse el Mundo,

precisa desaparezcan esas leyes que atemorizan, que arredran (no a todos) y para hacer efectiva su desaparición antes precisa se llene de desterrados el Continente, de presidiarios las obscuras cárceles y fortalezas y de mártires los cementerios.

Hálome en la cubierta del buque quien al continuo movimiento de la hélice, acércease a la Ciudad Condal y mañana al despertar contemplar podrá las intensas nubes que forman el humo de las múltiples chimeneas en la industrial Ciudad, veré las gentes caminando mas aprisa, veré las Ramblas atestadas de paseantes, veré a los obreros todos leyendo el periódico al mismo tiempo que devoran un mendrugo, veré mas movimiento que en Mallorca y quizá menos hipocresía.

Adoro a Mallorca por sus bellezas, por su tranquilidad y odio a cuantos mallorquines sin otro afán que el de amontonar riquezas, quebrantan su vida comercial, industrial y artística, haciendo de nuestra Isla una miniatura belleza, cuando debieran desvelarse para hacerla un gigante de prosperidad.

JORGE MARTÍ ROSELLÓ.
A bordo del vapor «Rey Jaime I»—11—VI—19.

Es ciuróns de na Rosa

Na Rosa es una llatera que serveix es parroquians a tant sa mesura y com a vermeia y sana que es, no heyá mascle que en veurerle no aixequi.... es coll y sa llepi es morros.

Sa fia de Mestre Calent (s'hompare de sa lletera el qual agafa qualc' meméu que el fa cantá, ballá y está tres dies sense aná a caseua) aprofitant es terol's de s'hompare, escapa mes punts que una dona vaya cuant fa calsa amb unes guyas roveyades.

Pues na Rosa Calenta xiflada p'en Nicolau Cordicillo y p'en Tofol Guyeta, (dues alhacas de primera) a pesá de que pecás, prenia sa precaució de tirá devall es llit, un siuró per cada pecat que cometía y axí no s'equivocaría en havé de fe exámen de conciencia.

Dimars passat, engrèsquada per Doña Sinforosa que es una rata de sacrificia que de Parroquia amb Parroquia va fent parroqui reclutant parroquianes, la s'hen dugué a confessá per apuntarle fia de la Purísima.

Ajoneyada na Rosa Calenta devant es confés comensà s'interrogatori:

—¿Que has fets pecats grossos?

—Cualcún com que tench amistat amb en Nicolau y en Tofol.....

—¡Dós per falta d'un! ¿Y cuantes vegades has pechat?

—No heu se Pare, pero si vol, avuy capvespre l'hey vendré a di.

—¿Que els ho has de demaná a ells?

—No Pare, pero com que cada vegada que pecava ma cuidava de tirá un ciuró devall es llit, es conta no pot fallá.

—¿Y mes o menos quants de ciuróns ta pareix que hey tens?

—Contarlós es un enfit y entre grossos y menuts, jo per mí devall es llit ni deu havé... dos aumuts.

El Pare Fusell sa va acubá d'es susto.

CAP VERJO.

Cine La Protectora

Cine mes acreditad que fassa cosa mes fina, no n'hi há ni n'han inventat per fora ni per Ciutat ni per Santa Catalina.

Despedida d'un amich

¡Adios! ¡Adios Mascle Ros! Adios voluntat de ferro que ja has fuit an es desterro per causa d'un asquerós que volguent dí un nom honrós cosa ja imposible amb ell, volguent fe d'esquitarell a tu te va denunciá, logrant ferta desterrá y tot per causa d'AQUELL.

Adios Mascle deverit, mestre meu d'humorisma, mestre meu de sàtirisme que sempre m'has correjít y que iants de pichs m'has dit que jo duya masa pell.... aferrada an es clotell; vas a un altre punt a veure.... ja no sabré may escriure y de axó n'es causa AQUELL.

Has fuit dexant a sa terra ahont son nats es mañorquins, ahont heyá tants de pillins y heyá pau cuant no heyá guerra, terra ahont qualqu'un s'afferra venguent mos es blat novell, fent que siga un bordell es viura per Inca o Palma, terra que ha perdut sa calma y tot per causa d'AQUELL....

Creu que amb sa teua partida has deixat bastant de dol dins s'illa qu'es un redol de jent lo mes devertida. Creu que ha quedat esculpida sa teua imatge y sa d'ELL. Tu que eras com un auzell, tornas gran y prens ventatje, ets mes fort, tens mes coratje.... tot lo contrari d'AQUELL....

Mos trobam a dins Espanya y per axó t'han condemnat. No serà no desterrat aquell que's front no sa combanya y amb un dia guanya mes que noltros amb un any. Ja seria cas estranya y teni pesques y manya que jent de igual calaña una amb s'altre sa fes d'any.

La Justici es molt santa y may ha volgut embuys, pero li han tapat ets uys aquest pich perque clà canta. Es una cosa que espanta pero forsat s'ha de creure, que perque no hey pogues veure ja que no's vol doblegá l'han arribada a engatá fent-la amb copas d'ó beura.

Adios pues. Som En Clare-T y hen que no siga jens rich ta promet que com amich amb torná et faré un banquete.

Clare-T.

Notícies d'Inca

Anit 5—6—19 nostros Administradors Municipals després d'un compás d'espera, celebren sesió; presideix nostre Alcalde y únicament asisteixan tres Señors Concejals; després de los reglamentaris tràmites sa dona lectura a varis sollicitus, ses qui pasan per estudi a ses respectives comissions.

Luego sa preocupan de los próximos sermones y quedan nombrads per cada un d'ells el seu predicado. Després a proposta d'el S.º Batle, acordad queda que sa fassí un pregó ordenant posá moral a n'es cans y velá tot bon Inquiero p'és cumpliment de lo mandat fent partície de sa multa o multas que sa imposin a tot aquell qui falti a los denunciants de ses mateixes.

Finalment el S.º Morey diu, que haguent notat un simnúmero de deficiéncies a n'es reformat Censo electoral y sabent que son varios los Ajuntaments que en so fi de subseñarés s'han dirigits a la superioritat en súplica de certa prorròga y proposá que nostre Consistori fassí les jestions que son d'el cas, quedant acordat.

Es resto de sa mateixa PEIXI MINUTI y es públich avorrit devant tanta pasividad, a sa sortida comenta los aconteixements haguent un grupu, que, notada sa ausensi d'el S.º Corró (D. Pau), sa preocupa y serca indagá los motius que pugan haver ocasionada tal aptitud.

¿Será per Civisme? es temps cuidara de despejá sa incògnita y ja mos vorém devant Campos.

BARBÓ.

A mons conciudadans

Amb so únich fi de corresponde a vostra invitació, allá van quatre dobbés de datos per mi adquirids de lo subsehit es vespre de SA RATETA.

Corresponguent a certa invitació, ausent ma troba va y per tant es datos de referensi neixan d'es dimes y diretes d'es vulgo si bé per esser d'ahont son y es modo y forma en que sa m'han esplicats los considerar dichs.

DIJEN Y DICHA

Que la noche del suceso serían les 3 poch mes poch menos, cuant sa sentiran crits contínus de LLADRES.... SARENOS.... anáu a fer vení sa GUARDIA CIVIL.... escoltau y sentiréu rodá sa CLAU a lo cual un SARENO contestà que sentia renou y ja teníu un axarid forné en busca de sa BENEMERITA la qual comparegué a la brevedad y va donar principi a n'es regoneixament que cas de tanta gravedad requería, donantsé es cas

(segons de públic sa diu) que va esser vista una RATA o RATOLI no sé si p'és dueño de la casa o per ses pareyes, la cual va ser casada a n'es dia siguiente.

Es cuant m'ha estat possible recopiar y gustós al igual que con la satisfacció del deber cumplido vos remet y esper quedareu complacidos.

Servidó vostro, Barbó y Barbé.

Es cuiné d'el Perú

Es molt bo per fé aguials, per arreglá peix y pòpes, empero per fé unes sòpes ben servides y aviat, es una celebridad y axí es que Es Masele Ros a tots vol advertirvós que si sopes comenàu amb molt bon gust les menjau no tenguent que queixarvós.

ESTELLICONS

Sa carn d'Aiaró

Mirau que amb aquest Andreu na passen de bones. Es molt entrigos, está en sos queixals que fan fotografera, per causa de s'asuny de sa carn.

Com tot es poble crech que sap que hey há una secció Cooperativa de carn posade p'ets obrés, la qual ha estat causa que han hagut de devellá uns 0'40 céntims per terze sa carn.

Pues abans d'aquesta secció sa carn sa venia a 1'20 sa terze, sa secció la venia are a 0'80 y es carnicés igualment.

Dat a sa puje d'ets animals sa Cooperativa la va augmentá 0'10 ptas. per terze.

Idó aquest Andreu.... Aquest Andreu, cuant heu va sabre, fa te una crida que diu:

«Sa fa a sabre a n'es públich que qui vol comprá carn a 0'70 ptas. sa terze que vají a ca l'amo Andreu Beyeta»

Lo que resulta que hey va una dona, ni van dues, ni van tres y ni va una altre y a ningunes na vengué y a sa ternera sa madona li diu sa darrera la sa na duita una señora.

Seguidament ni va una altre y li diu lo meteix, aquesta dona en va veure un tres d'es dia antes (segons diu sa jent) y ella va quedá empegahida y ni va arrambá una petita miseri. Vol di que per una petita miseri aquest homo fa alsá tot es poble.

Vaje, vaje l'amo'n Andreu, vaje, deixáu aná ses nianades p'ets atlots, no sa goñat tant hen sa carn com pagaréu per sa crida.

No ma creia que es locos aprediegassin ses seves esteulades y si vos seguieu així seréu pres p'ets atlots y menjeréu carn mes que no vos feis contes,

Axó es tot un Conejal d'es poble d'Aiaró l'amon Andreu si estàr bé no vos poseu malament

Es qui sereu pres d'ells.

Cosidores! Calseras!

Es carré d'es Sindicat

Y en número 115 heyá que en tota la maquinaria per baratá y de novés m'han comprat

un gran surtit. Ben aviat ja les heurán acabades, no estiguéu endormisades

calseras y cosidores, Son eines encantadores de marcas acreditades.

Notícies Pontd'inquerres

S'altre diumenge passat tenguem molt de jiro p'és Pont d'Inca donat a ses votacions, tots los veyen pensatius per no sabre quina banda havien de votá, sa repartiren molts de vales per aná a prendre copins y es cacique cassant hem cans y fura, però a pesá de axó es jovent socialistà li demonstrà que en tornari no ferá cap vase, d'uru con él y a veure si vos treis aquest corp que trebaya de darrera sa cortina, com heu fan tots es covarts.

NOTA! Es qui ha escrit sa carta diguent que vol esé Corresponsal d'es Pla de Na Tesa que venga y si mos agrada li darem posasori.

Datos pedases

Dins sa fàbrica d'en Suñer hey trabaye na Magdalena sa menuda y te es seu, (que Dios guarde muchos años) que fa de pescado de barca, a sa menuda no la sentiu mes que parlá de pex d'artet, de pescades a l'ensa y segons diuen ella fa gamba a cuatre céntims tirada, per axó mado Teresa es dia de Sant Juan vol posá tres carxofes devall es llit y fonder un tres de plom per sabre com es que sa dorm ha n'es sol y pareix un cranc pelut.

Un gambista. J. S.

BONS Ayres

Allá tothom hey berena de caragols o escabetxo y hen reis cuaclín que s'entrena y atipantsé fort s'estrena iant pobre com señoretxo.

El gran Morano

Hem tengut ocasió d'aná a aplaudi aquest *comèdia teatral* ja que axó d'estrella està molt gastat, y hem vist amb gust, que es públich mallorquí haje sabut aprecia sa seu *gran labor*, acudint diariament a n'es Teatro Lírich el cual s'ha vist rebosant continuament.

S'altre vegada que vengué, s'hen aná desesperançat de Mallorca, porque es *botifarres* feren sa porcada de no acudi, però lo que es aquest pich, es concurrents han estat mes estrets que *botifarróns*.

D'Artá

Fa unes cuantes setmanes que hem vist postulá varios estols de verderoles cercant objectes per fe s'aniversari de sa Tòmbola d'es Convent d'es Fràres.

No heu fet amb tanta barra com l'any passat porque es poble prevengut de sa barra que tenian aquestes verderoles ja les esperaven per despecharles com despachen es cobradós de consum.

Com es un negoci que produceix es 400 per 100 y a n'es Pares es 500 s'hen llepoliren l'any passat y en guanyó repetexen es mateix negociorum.

Com aquesta jent de capulla son tan entremetidos sempre la tenen armada, diumenge anaren una guarda de *ignocens* acompañats amb sa banda miliciaca entonant p'és carri un memorarum que feya terror de cò veient que amb aquell cant s'encaminaven a s'Ermita a pasá sa nit entre mates y carrixeras els *ignocens* y una guarda d'*ignocentas* y qui sap si antes de s'any hey heurá augment de *ignocentons* cosa probable porque sa estope arrant d'es foch s'hencen, ha de ve estat que en previsió d'es Prio haji posat Fray Salamanca de sentinella o fent de sereno en so siri encés.

Repelencia.

NOTA: Hem rebut un escrit contestant a s'escrit anterior, si no sa presenten a mostrá sa cara el tirerém abaix de sa taula.

Feina lujosa d'estiu

Desxondiuvos famelletas que heyá sabates d'aquellas allá a sa tenda Estarellitas y son d'el tot curiosetas costantivós pocas pessetes y adamés son reforsades, d'estiu, frescas y escotades que es lo que heu de desitja si es jovent voleu xiflá amb unes calses calades.

De Capdepéra

Ja fa dies vengué un senyor català a doná una conferència a sa Caja Rural sobre Sindicats Agrícols catòlichs o per milló dí a fe propaganda religiosa y es ben raro porque heyá tants de sigles que hen fan y no han conseguit res en no esé aumentá es seus contraris y desenganá es poble.

Pero anem al grano; aquest senyor conferent entre altres cosas va di que aquests intermediaris y acaparadós que en sos seus negocis a vegades goñaven es cent per cent vulgarment el sa deim uns vius y que no eran tals vius sinó que eran uns esta... y uns lla... y com que resulta que es nostre Rectó va rebassá mil pessetes a D. Juan March per ses obres de la Iglesia (he dit rebassá porque cuant les hi hagué donadas que varios amics l'estaven esperant digué) — Ell m'hen ha rebassades mil! y com que entre noltros a n'el senyor March el coneixém per *El Rey de los vivos* are mos trobám que es nostre Rectó li vol torná aquestas mil pessetes (no heu cregueu!) porque no vol que sa casa de Deu siga arreglada amb dobbés mal adquirits y jo li propòs que obriga una suscripció y tots es que per salvá sa seu ànima tenen necessitat de aná allá, ferán un estors y les hi podrá torná.

Ala llenuts; pagaulós sa casa porque despues vos hi tonguin. Ja hu val! Lo que deya es Vicari vey: — Mentres hey haje áses, noltros cualcarém.

Un amich de una beata.

Devots foquifumofils

Amb motiu de sa marcha cap a n'es desterra, Es Masele Ros ha rebut aquests dies multitud de correspondencia y no menos visites personals, de corresponents y lectors que lamentan sa seu ausensi, a lo qual ell ha contestat, que per mes que sa seu persona s'hen vaje, queda aquí es seu esperit y a demunt es va-

lent setmanari FOCH Y FUM seguirá duguent extensas informacions y cuentos d'aquells que fan alsá s'uy si Deu heu vol y en Verga no suprimeix sa linea Palma-Barcelona que tot pot esse, però està tranquil que si aquest cas arribava, sa correspondencia d'*Es Mascele Ros* vendria en que fos amb aeroplano.

Gracies a totes ses foquifumofils personas que aplaudeixen y admirén sa conducta abnegada observada p'és *Mascle* desterrat.

Avantil! Avantil!

Il·lustrel! Il·lustrel!

Si vols aná ben llempiat y no pereixe un pajés, en Bartomeu Enseñat ta deixa lluent es calsat apropi d'es Cafè Francés.

De Lloseta (Clericalades)

Si veniu a Lloseta y trobau un capellá amb sa cara tant negre com sa cota, aquest és es Rectó y si hen veis un altre amb so camí de mariquita, aquest és es Vicari. Tots dos fan causa comú.

Dia 20 d'es mes de les flors, feren plorá dues dones dins la sacristia, porque les proferien paraules ofensives, porque havien dat peses a guanya a n'ets altres y aquestes dones contestaren que era que es seu trebaya y es seu caràctre agrada a poques personnes. Després s'hom d'una d'elles tot enfabiolat aná a preguntá a n'es Vicari a veure si era ministre de Deu o de sa peseta, es Vicari sa va desdi fent es Rectó dos dobbés de lo mateix y aquell hom partí de devant ells per no fer ni una de ses seues.

Preniu llum *llanuts* llosetins.

De Lluchmajó

Sa Junta de subsistències en molt d'acert ha resolt aquesta setmana que es preu de sa carn ha d'essé a 36 décimas sa tersay no a peseta com la volien fer pagá aquella plaga de carnicés que sa viuen matant dos xots o tres setmanas y d'es benefici que los deixa aquest gran negoci mantenen tota sa seu famili, cavall y carretó, casi tots ells. Axó demostra es grans beneficis que deixa es negoci de dos o tres animalets setmanals com he dit; però si tenim en compte que es carnisés de referenci venen es cap y peus de xot a preu de carn queda esplicat perfectament es gran lujo que es poren permetre.

Axó domés heu deim porque totes ses dones, cuant vajen a comprar carn, sia a n'es carnicé que sia y les vol endossá un tres de cap o de peu en sa pesada de carn, li han de contestá «que no en volen» porque sa Junta de Subsistències acordá vendre sa carn a n'es preu de 9 peses amples, però sense cap ni peus.

Estam entesos carnicés de Lluchmajó, sense cap ni peus?

Estaré ben enterades dones de Lluchmajó, carn, sense peus ni cap, y si es carnicés sa negaria donarle axí, totduna a dona conta a s'Alcalde segús de que aquest les.... ferà menja es cap y es peus.

Pissa de Sant Antoni N.º 8

En Tomàs Gay es pintó es mes acreditati es que heu fa mes superio y es que trebaya milló tant de fora com Ciutat.

De Santañí

Per aquí en tenim una que cuant es seu jenre hey vá ella s'hen vá a marmulá y sempre seguit marmulá, un vespre estant a sa lluna ella, es jenre y sa fia va pensá que no tenia mistos y en va aná a sercà y de tant que sa va torbá sa fia va exclamá murmur sempre sa tura, y ell li va di totduna que tenía una gabi y a dedins un canari que mifj endormisat está y ella hey posa sa mà y li va obrí sa gabi pero es pobre canari hey va prendre tanta rabi porque el vien despertat y ell totduna treu es cap p'és portelet de sa gabi, cuant ella fina es canari y el va veure en tanta rabi grapada li va pégat y tant bé el va trempá (1), que aquell pobre canari es posá a provocá y es trastos varen quedá demunt es devental d'ella, y essent tant bona famella es canari va trempá (2) y es resultat va quedá que ella tenía es ríbell romput, y per s'esmórell, gofetas va escampá. Y també sa varen dà besadas y les tenguern marcadas un mes y ben encarnadas, ell mateix m'ho va conta.

Es Deyols, Endevinaya setmanal

Per defora es molt pelut, te ben esmiti un forat que per dedins es pelat

que s'ha d'endevinar que es sexo famellut

devés mitjan lloc posat

Sa solució la setmana qui ye.

Solució de s'endevinaya passada: Una bicicleta.

(1 y 2) (No heu prengut en català.)

Imp. de Roca, Ferrer y C. Socorro 92.—PALMA